

SAHOBALAR HAYOTIDAN IBRATLI VOQEALAR VA ULARNING YOSHLAR TARBIYASIDAGI AHAMIYATI.

Aslonov Diyorbek Anvarjon o'gli

*Muhhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari
universiteti Samarqand filiali*

Annotatsiya. *Islom tarixida sahobalar, ya'ni Rasululloh (s.a.v.) ning yaqin do'stlari va ularning tarafdorlarining roli beqiyosdir. Sahobalar, o'zlarining fazilatlari, muhim qadriyatlar, Allohning roziligiga erishganligi va yoshlarga o'rnak bo'lishlari bilan butun dunyo musulmonlari uchun yuksak ma'naviy etalon hisoblanadi. Ularning hayotidagi ibratli voqealar va amaliyoti, ayniqsa yoshlar tarbiyasida nihoyatda katta ahamiyatga ega. Sahobalarning hayoti, o'zining to'g'riligi, sadoqati, ilmga chanqoqligi va axloqiy fazilatlari bilan yoshlarni tarbiyalashda beqiyos namuna bo'lib qolmoqda.*

Kalit so'zlar: *Ibratli voqealar, islom tarixi, ma'naviy tarbiya, yoshlar tarbiyasi, sabr va sadoqat, fidoyilik.*

Islom dini tarixi davomida sahobalar – Payg'ambarimiz Muhammad (s.a.v.)ning eng yaqin safdoshlari bo'lib, dinni yoyishda, haq yo'lni himoya qilishda va Qur'on ahkomlarini amalda ko'rsatishda muhim rol o'ynagan zotlardir. Ularning hayoti sabr, sadoqat, jasorat va ixlos bilan yo'g'rilgan. Sahobalarning har bir harakati, so'zi, hayotiy tanlovlari musulmonlar, ayniqsa, yosh avlod uchun ibrat manbaidir. Bugungi kunda yoshlarda axloqiy fazilatlarni shakllantirish, ular qalbida ma'naviyat, halollik, fidoyilik va Vatanga sadoqat tuyg'ularini uyg'otishda sahobalar hayotidan o'rnak olish alohida ahamiyat kasb etadi. Zero, ularning saboqlarga boy hayot yo'li orqali yoshlar nafaqat o'zligini anglaydi, balki chinakam komil inson bo'lish sari dadil qadam tashlaydi.

Sahobalarning hayotiga nazar tashlar ekanmiz, ularning har biri o'z davrining eng yaxshi tarbiyachilari, etalon shaxslaridan biri bo'lgan. Ularning hayotiga oid voqealar nafaqat diniy, balki axloqiy, ilmiy va ma'naviy tarbiya uchun ham katta ahamiyatga ega. Sahobalar hayotining turli jihatlarini yoshlarni tarbiyalashda muhim darslar beradi, ular hayotining har bir daqiqasida imon, sabr, ijtimoiy mas'uliyat, halollik, adolat va rahm-shafqat kabi yuqori axloqiy qadriyatlarni amalda ko'rsatgan.

Bakr Siddiq (r.a.) va Abu sadoqat. Abu Bakr Siddiq (r.a.) – Islomning birinchi xalifasi va Rasululloh (s.a.v.) ning eng yaqin do'sti bo'lib, u yoshlar uchun sadoqat, halollik va o'z ishiga sodiqlikda yuksak namuna bo'lgandir. Uning hayoti nafaqat islom dini, balki barcha insoniyat uchun sabr-toqat, sadoqat va iymon timsolidir. Masalan, Rasululloh (s.a.v.) Makkadan Madinaga hijrat qilayotganda, Abu Bakr (r.a.) unga hamroh bo'ldi. Bu voqea, sahobalarning Rasululloh (s.a.v.) ga bo'lgan sadoqatini va ishlariga bo'lgan mas'uliyatni namoyon etdi. Abu Bakr (r.a.) ning hayotidagi bu hodisa yoshlar uchun vatanparvarlik, vijdoniy sadoqat va o'z vazifalariga bo'lgan mas'uliyatni anglashda katta darsdir.

Umar ibn al-Xattob (r.a.) va adolat. Umar ibn al-Xattob (r.a.) – Islomning ikkinchi xalifasi, adolat va halollikning timsoli bo'lib, uning hayoti va hukmronligi yuksak axloqiy fazilatlar bilan to'ldirilgan. Umar (r.a.) ning yoshlar uchun muhim ibratlaridan biri – adolatni ta'minlashdagi qat'iyatliliigi va barcha insonlarga teng munosabatda bo'lishidir. U, hatto o'zining eng yaqin insonlariga nisbatan ham, adolatni buzmasdan hukm qilishni muhim deb bilgan. Umar (r.a.) ning “Adolatni amalga oshirgan har bir hukmdor Allohning rahmatiga loyiqdir” degan so'zlari, yoshlarni halollik, adolat va inson huquqlariga hurmat bilan tarbiyalashda katta ahamiyatga ega.

Uthmon ibn Affon (r.a.) va insof. Uthmon ibn Affon (r.a.) – Islom tarixidagi uchinchi xalifa bo'lib, u insonlarning material va ruhiy ehtiyojlariga, ayniqsa kambag'allarga ko'rsatilgan rahm-shafqat bilan tanilgan. Uthmon (r.a.) ning

hayotida, ayniqsa uning insof va muloyimligi yoshlar uchun ajoyib tarbiyaviy darsdir. Uning qimmatli fazilatlaridan biri, qiyinchiliklarga duch kelganlarga yordam berish, ehson qilish va jamiyatga xizmat qilishda davom etganidir. Uthmon (r.a.)ning ilm va ma'rifatga bo'lgan ehtiyoji, yoshlar uchun ajoyib bir o'rnakdir. U Qur'oni Karimni ko'p nusxalarini yozdirib, butun musulmonlarga tarqatishga muvaffaq bo'ldi."Olimlar bn xamsuhbat bo'l samoada tanilasan.Musulmonlarning kattalariga xurmat ko'rsat ,jannatda menga qo'shni bulasan."[11.Anasdan.37-b].

Ali ibn Abi Talib (r.a.) va ilmga e'tibor.Ali ibn Abi Talib (r.a.) – Rasululloh (s.a.v.) ning amaki o'g'li va to'rtinchi xalifa bo'lib, uning ilmga bo'lgan ehtiyoji va sabri yoshlar tarbiyasida ulkan ahamiyatga ega. Ali (r.a.) ilmni dunyoviy manfaatlar bilan bog'lamasdan, faqat Allohning roziligi uchun o'rgangan. Uning hayoti nafaqat ilm, balki adolat, sabr-toqat, inson huquqlari va jamiyatdagi tenglikka asoslangan edi. Ali (r.a.) ning "Ilm boylikdan yaxshidir, chunki ilm seni o'rganishga undaydi, boylik esa seni quvvat va qulaylikka aylantiradi" degan so'zlari yoshlar uchun har qanday bilimni faqat dunyoviy maqsadlar uchun emas, balki ma'naviy yuksalish va adolatli jamiyat qurish uchun olish lozimligini ta'kidlaydi. Zayd ibn Harisa (r.a.) va jasorat.Zayd ibn Harisa (r.a.) – Rasululloh (s.a.v.) ning eng ishonchli sahobalaridan biri bo'lib, u jasorati, mashaqqatlarga dosh berish va do'stlikning oliy fazilatleri bilan tanilgan. U Islomning dastlabki davrlarida musulmonlar uchun juda katta ahamiyatga ega bo'lgan janglarda qatnashgan va juda ko'p mashaqqatlarga dosh bergan. Zayd (r.a.) ning jasorati yoshlarni mashaqqatlarga qarshi turishga, sabr qilishga va o'z maqsadlari uchun kurashishga o'rgatadi.Sahobalarning hayotidan yoshlar uchun olingan eng katta darslar quyidagilardan iborat: Imon va sadoqat: Sahobalar, Rasululloh (s.a.v.) ga bo'lgan sadoqatlari bilan butun insoniyatga yuksak mas'uliyatni o'z zimmasiga olishni namoyon etdilar. Adolat va halollik: Ularning hayoti adolatni, tenglikni va halollikni ta'minlashda muhim ahamiyatga ega edi. Yoshlar adolatli va halol

bo‘lishni o‘rganadilar. Axloqiy fazilatlar: Sahobalar o‘zlarining to‘g‘riliklari, sabr-toqatlari va rahm-shafqatlari bilan yoshlarga yaxshi axloqni namoyish etishgan.

Ilm va ma'rifat: Sahobalar ilmni o‘rganishga doimo ehtiyoj sezganlar, bu esa yoshlarni ilmga bo‘lgan chanqoqlik va ilm olishning muhimligini o‘rgatadi.

Jasorat va mashaqqatlarga dosh berish: Sahobalarning kurashlarida ko‘rgan jasoratlari yoshlarni har qanday qiyinchiliklarga qarshi turishga ilhomlantiradi.

Sahobalarning hayoti yoshlar uchun ajoyib tarbiyaviy manba bo‘lib, ular o‘zlarining fazilatlarini, ilmga bo‘lgan ehtiyoji, adolat, halollik va jasorat bilan har bir yosh musulmonga yo‘l-yo‘riq ko‘rsatishadi. Sahobalar o‘zlarining iymonlari va amallari bilan ham o‘z davrining, ham bizning zamonamizning eng yuksak axloqiy va ma'naviy etalonlarini yaratdilar. Ularning hayotini o‘rganish va undagi ibratli voqealarni yoshlar tarbiyasiga tatbiq etish, bizni yanada yaxshiroq va adolatli jamiyat qurishga undaydi.

FOYDANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.

1. **Qur'oni Karim** – O‘zbekiston musulmonlari idorasi tarjimasi va tafsiri.
2. **Imom Buxoriy** – *"Sahih al-Buxoriy"* (Hadislar to‘plami).
3. **Imom Termiziy** – *"Sunan at-Termiziy"* (Hadislar to‘plami).
4. **Shayx Muhammad Sodik Muhammad Yusuf** – *"Mo‘minlar qissasi"*, *"Hadis va hayot"*.
5. **Abdurahmon Rafii'** – *"Sahobalar hayoti va fazilatlarini"*.
6. **Sayyid Qutb** – *"Islom tarixi va tamadduni"*.
7. **Ziyovuddin Rahim** – *"Islom axloqi va yoshlar tarbiyasi"*.
8. **Islom ensiklopediyasi** – O‘zbekiston musulmonlari idorasi nashri.
9. **O‘zbekiston tarixi va ma’naviyat asoslari darsliklari** – Oliy o‘quv yurtlari uchun.
10. **Ommabop maqolalar va risolalar** – "Hidoyat", "Islom nuri", "Yoshlar" kabi diniy-ma'rifiy jurnallar.
11. **Toshkent islom universiteti** "Musulmonlarning odob kitobi".